

A VIDEOCONFERENCIA, RECURSO EDUCATIVO EN TEMPO DE CRISE?

SEGADE LISTE, CLARA

Alumna do Máster de Profesorado da Universidad Rey Juan Carlos. Madrid

Actualmente atopámonos nun período de crise de saúde pública internacional provocada por unha pandemia global denominada COVID-19, o que supuxo, a finais do curso pasado, un peche temporal das aulas presenciais na educación a todos os niveis. Esta situación derivou nunha readaptación da metodoloxía e dos criterios de avaliación por parte dos docentes que se viron forzados polas directrices do Ministerio de Educación e Formación Profesional a apoiarse nas tecnoloxías dixitais para traballar a través dunha educación a distancia. Sen embargo, “a incorporación destas novas formas de aprendizaxe é o reto que afrontan hoxe os docentes nas institucións de educación formal” (Orta y Ojeda, 2009, p. 3).

Moitos docentes, para favorecer o mantemento e o progreso da educación, consideraron a ferramenta da videoconferencia como alternativa principal complementaria ao ensino de modalidade presencial e como método de intercambio de información e comunicación educativa a distancia (Muñoz e González, 2009). Así, a educación seguiría o seu curso, a pesar da situación, sendo axudados tamén por outros recursos como a aula virtual, correo, etc. Desde un punto de vista teórico o obxectivo xeral deste traballo baséase en coñecer en que medida repercutiu o uso da ferramenta da videoconferencia no ámbito académico de Ensino Secundario e Formación Profesional (FP) neste momento de crise nas Comunidades Autónomas de Galicia e Madrid.

Para alcanzar o obxectivo xeral, propuxéronse os seguintes obxectivos específicos:

- Seleccionar unha mostra de centros escolares que fixeron uso da videoconferencia.
- Descubrir cales son as ferramentas de videoconferencia que foron usadas na educación a distancia.
- Coñecer as ferramentas de videoconferencia que máis éxito tiveron no sistema educativo no período de confinamento.
- Coñecer como se adaptaron os profesores e alumnos á videoconferencia neste período.
- Identificar a opinión dos diversos estudantes e docentes afectados pola crise acerca das ferramentas de videoconferencia.

O inicio da videoconferencia pode situarse no ano 1938 no que se leva a cabo o coñecido como experimento Ives- Stilwell (Ives e Stilwell, 1938). O 22 de abril de 1964 empregouse por primeira vez o Picturephone de primeira xeración (Mod I) en Nova York (EE. UU.), na Feira do Comercio Mundial, dispoñible para o público xeral visitante, que puido comunicarse cos visitantes de

Disneyland en California nunha das seis cabinas dispoñibles. Este aparello, que era capaz de transmitir imaxe e voz, así como compartir gráficos e documentos na súa versión mellorada, inventouse nos Laboratorios Bell e foi comercializada por AT& T (American Telephone and Telegraph) (Arcos, 2014).

Hoxe en día, internet ofrece a posibilidade de atopar numerosos softwares de videoconferencia para o seu uso gratuíto que poden ser utilizados en ámbitos moi diferentes, entre outros, o educativo. Porque a pesar de que a videoconferencia empezou a ser usada por empresas, hospitais e universidades para dar conferencias especializadas aos seus grupos directivos ou profesionais do sector (Calvo, 2010), destaca o uso desta ferramenta dentro do ámbito educativo para o ensino na modalidade a distancia.

Desde finais do Século XX o uso da tecnoloxía tivo cada vez máis relevancia dado que xogou un papel protagonista no ámbito da pedagogía e contribuíu a que os docentes transformen a súa figura, asumindo novos roles (Cabero, 1995). Na actualidade, os alumnos están inmersos nun mundo cada vez máis tecnolóxico para o cal teñen que estar capacitados para poder incorporarse, no futuro, ao mundo laboral. Como consecuencia, as institucións educativas estanse vendo forzadas a atopar alternativas para promover o proceso de ensino e aprendizaxe, investindo no desenvolvemento informático para contribuír na formación do alumnado (Ferro, 2013).

Unha das ferramentas tecnolóxicas que se incorpora a esta metodoloxía de educación a distancia é a videoconferencia, recurso interactivo polo que se empeza a apostar dentro das TIC existentes no ámbito educativo, dado que favorece o proceso de ensino aprendizaxe. Tal e como afirma Vega (2014) “os estudos que se asocian á videoconferencia presentan achados que permiten dilucidar o potencial que posúe como ferramenta nos procesos de ensino-aprendizaxe” (p. 2).

A partir do problema inicial exposto, a cancelación total das clases presenciais, que foi provocado pola situación sanitaria do COVID-19, levouse a cabo unha investigación acerca do uso da videoconferencia como recurso educativo en tempos de crises, como foi o período de confinamento. Para iso escolléronse dous centros educativos que colaboraron coa mesma, por unha banda, o IES Pontepedriña (Santiago) e, doutra banda, o IES Tetuán das Vitorias (Madrid).

Como metodoloxía deseñáronse dúas enquisas que contan coa validación dun comité de expertos; unha dirixida a docentes e outra a alumnos dos centros seleccionados. As dúas enquisas constan dun cuestionario de preguntas con algúns aspectos similares entre si e outros diferenciadores en función da mostra á que ía dirixida, docentes e alumnos. Nas devanditas enquisas encadráronse factores como o interese que teñen polas novas tecnoloxías, o uso que fan das mesmas destacando a videoconferencia ou coñecer as diversas opinións acerca desta ferramenta. As enquisas compartíronse cos participantes a través de ligazóns directas web da ferramenta Formularios Google e realizouse un proceso de análise e interpretación dos resultados para establecer diferenzas ou semellanzas entre as mostras dos dous centros e poder extraer as oportunas conclusións.

De acordo cos resultados recolleitos entre o profesorado e o alumnado destes dous institutos públicos de ensino medio, compróbase que se fixo un uso exhaustivo da videoconferencia neste tempo de confinamento para poder continuar coa docencia e progresar nos contidos e o traballo académico. Na súa maioría víronse interesados nas novas tecnoloxías e, en xeral, non houbo unha mala adaptación ás mesmas, comprobando ademais que a videoconferencia axudou a traballar mellor. Con todo, observouse que esta ferramenta, a pesar de ser bastante cómoda e que non necesita grandes coñecementos para o seu uso, presentou ocasionalmente algún tipo de fallo na súa conexión (especialmente relacionados coa imaxe ou son), o que empeorou nalgún momento a aprendizaxe e, en definitiva, a calidade do ensino.

Referencias bibliográficas

Arcos (2014). Cincuenta años de la primera videoconferencia. En Hipertextual. Recuperado a partir de <https://hipertextual.com/2014/04/videoconferencia-50-anos>

Calvo, M. L. (2010). Videoconferencia docente desde cualquier lugar (Proyecto Fin de Carrera). Madrid: Universidad Carlos III. Escuela Politécnica Superior.

Cañete, M. (2015). El rol del docente frente a las TIC. Escritos en la Facultad, (109), pp. 37- 38. Recuperado a partir de https://fido.palermo.edu/servicios_dyc/publicacionesdc/archivos/571_libro.pdf

Chacón Medina, A. (2003). La videoconferencia: conceptualización, elementos y uso educativo. Universidad de Granada, España. Año I, Nº 2. Recuperado a partir de <http://www.ugr.es/~sevimeco/revistaeticanet/Numero2/Articulos/La%20videoconferencia.pdf>

Cogoi, C. (2002). Videoconferencia y orientación. Ámbitos de aplicación y ejemplos de buenas prácticas. *Revista española de Orientación y Psicopedagogía*, Vol. 13, Nº 1, pp. 5-15. Recuperado a partir de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=253315>

Tolmos, P., Guede, R. y Cid, A.I. (2018). La clase invertida en la formación inicial del profesorado. *Revista de pedagogía Bordón*, Vol. 70, Nº 3, pp. 77-93.

Vega, M. (2014). El uso de la videoconferencia como recurso de capacitación en la educación continua. Una visión desde sus participantes (Tesis de Maestría). Editorial GRIN.